

Leijonse

dat van sterk groeiende economieën als de Ierse en die van de Oost-Europese landen en ver ligt onder dat van de gevestigde industrielanden Duitsland en Frankrijk, met hun serieuze groei- en werkloosheidsproblemen? De Duitse minister van Financiën heeft zich kritisch uitgelaten over het Nederlandse beleid in dezen en men kan hem geen ongelijk geven. Nederland roept met een derde drastische verlaging van het algemene tarief in successie het gevaar op van een Europese race to the bottom.

De regering geeft aan dat zij generieke verlagingen verwacht in de ons omringende landen en hier maar vast een voorschotje op wil nemen. Maar een voorschot nemen op een verlaging elders betekent zoveel als deze verlaging uitlokken, ook bij landen die zich dat gezien de stand van hun overheidsfinanciën eigenlijk niet kunnen permitteren. Dan rijst de vraag of Nederland het wel zo hard nodig heeft om de tarieven te verlagen en daarmee voor de Europese troepen uit te gaan. Zijn wij er zo slecht aan toe?

Het valt te vrezen dat de regering deze afwegingen nauwelijks bewust heeft gemaakt. Men meende nog een flinke slag te kunnen slaan en heeft zich om Europa weinig bekommerd. Dat begint een constante in het beleid te worden: als het op de portemonnee aan komt, gaan wij het liefst met de rug naar Europa staan. Het eigenbelang is dan doorslaggevend en een gemeenschappelijke inzet om heel Europa een beetje bij elkaar te houden, vage nostalgie. In de toelichting op het wetsvoorstel vindt men nergens een afgewogen beschouwing over de Europese effecten en de afstemming op het beleid van andere landen. Het feit dat andere landen al eens hun tarief verlaagd hebben of dat mogelijk van plan zijn te doen, fungeert als alibi voor Nederland om snel een forse ingreep in het tarief te plegen. Nu kunnen wij nog een voordeeltje halen, lijkt de regering te willen zeggen. Moeten wij echter wel een voordeeltje willen halen, terwijl wij er relatief zo goed voorstaan? Ten koste van wie zal dat dan gaan in Europa en elders? Ik verzoek de minister om morgen bij de beantwoording eens uitgebreid op deze afweging in te gaan. Het is wenselijk dat hij de indruk wegneemt dat de algemene tariefsverlaging wel heel gemakkelijk meezeilt op de huidige trend van populistisch anti-Europeanisme.

Voorzitter. Ook los van de Europese effecten is de algemene tariefsverlaging in de vennootschapsbelasting dubieus. Uit de antwoorden van de regering op onze schriftelijke vragen blijkt dat de opbrengsten van het hele pakket maatregelen per saldo evenwichtig verdeeld zijn over de kleine en middelgrote bedrijven enerzijds en de grotere ondernemingen anderzijds. Als wij wat preciezer kijken dan blijkt dat dat niet voor iedere maatregel afzonderlijk geldt. Vooral de algemene tariefsverlaging slaat grotendeels neer bij de grotere ondernemingen. Als wij het algemene tarief niet naar 25,5% maar naar bijvoorbeeld 28% verlagen, dan blijft het mkb een substantieel fiscaal voordeel hebben terwijl het voordeel voor de grote bedrijven bijna geheel verdwijnt. In dat geval wordt de totale lastenverlichting zo klein dat het wetsvoorstel als geheel een batig saldo oplevert van ongeveer 250 mln. Als wij dat bedrag inzetten om bijvoorbeeld het tarief in de eerste twee Vpb-schijven verder te verlagen of de vrijstelling in de inkomstenbelasting te verhogen, of beide, dan krijgt het mkb nog steeds te maken met een beduidende lastenverlichting, gefinancierd uit de grondslagverbreding. Dit laatste

wordt dan in belangrijke mate opgebracht door de vastgoedsector en de beperking in de verliescompensatie. Om een veelheid van redenen wordt dit in mijn fractie een evenwichtiger pakket geacht dan wat de regering nu voorstelt. Een derde zeer drastische algemene tariefsverlaging in korte tijd heeft negatieve Europese effecten en komt vooral ten goede aan het grote bedrijfsleven. Mijn fractie ziet het voorliggende pakket daarom liever gecompliceerder worden met een geringere algemene tariefsverlaging en een nog wat gunstiger fiscale behandeling van startende kleine ondernemingen. Met de veel geringere belastingderving worden dan middelen vrijgemaakt om te investeren in zaken die voor het vestigingsklimaat van minstens zo groot belang zijn als het Vpb-tarief voor grote ondernemingen: kennistoepassing, verhoging van het opleidingsniveau en het op tijd aanboren en tot ontwikkeling brengen van verborgen talent bij allochtone jongeren en vroegtijdig schoolverlaters.

De regering heeft er daarentegen voor gekozen, het geheel van voor een belangrijk deel nodige en prijzenswaardige maatregelen in de sfeer van de winstbelasting af te ronden met een cadeautje van 730 mln. aan Philips, Shell en andere grote bedrijven. Vanaf het begin van de regeerperiode van dit kabinet hebben deze ondernemingen tot vervelens toe om dit cadeautje gevraagd. Dat zij het nu lijken te krijgen, heeft al tot grote vreugde bij de ondernemers geleid en de regeringspartijen de massieve steun van VNO-NCW in de verkiezingscampagne opgeleverd. Voor wat hoort wat, tenslotte. Maar ook: leer mij uw vrienden kennen en ik zeg u wie u bent.

Wij begrijpen allemaal dat het verkiezingstijd is en die kan niet verlopen zonder cadeautjes. Dit heeft echter natuurlijk niets te maken met voorzichtig begrotingsbeleid; met een weloverwogen verbetering van de economische structuur heeft het nog minder te maken. Als gevolg van deze sinterklazerij mag de volgende regering beginnen met 750 mln. minder voor investeringen in de kennisinfrastructuur, het onderwijs en de integratie van allochtone jongeren. Daar waren structuurversterking, innovatie en vestigingsklimaat nu werkelijk bij gebaat, al hadden de grote multinationals dan misschien een procentje minder winst gemaakt.

□

De heer **Minderman** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter. De fractie van GroenLinks dankt de minister voor zijn antwoorden. Het was een fiks pakket, 66 pagina's in minder dan een week. Alle hulde daarvoor, ook aan de medewerkers, ook al menen wij dat de kwaliteit van de antwoorden hier en daar wat ondergeschikt gemaakt is aan het moordende tempo. Op de beantwoording van de vragen kom ik later terug. Daaraan voorafgaand wil ik graag ingaan op de keuze van de lastenverlichting en het proces van besluitvorming dat bij de inzet van het belastinginstrumentarium relevant is.

Allereerst de lastenverlichting. Lastenverlichting is op zichzelf heel mooi. Daar kunnen wij het heel snel over eens zijn of, om met minister Wijn te spreken: het zou zomaar kunnen, zoals hij vorige week in deze Kamer zei. Tenminste, als wij volgens de meest voor de hand liggende procedure allocatiebesluiten nemen: een allocatieafweging waar uitgaven en ontvangsten op gelijke waarde naast elkaar staan. Dan gaat men namelijk

Minderman

eerst na, welke noden er opgelost moeten worden, alvorens men gaat uitdelen.

Wie redeneert vanuit de meest recente troonrede krijgt het idee dat er geen erg belangrijke noden meer zijn in de publieke sector en dat Nederland wel zo'n beetje af is. Dit lijken de woorden van Mark Rutte wel, maar hij heeft recent juist grote afstand genomen van dat positieve Prinsjesdagverhaal en spreekt nu over echt investeren. Wij zullen zien wat hij daarmee bedoelt. Wij hoeven volgens deze regering en deze troonrede blijkbaar niet echt meer te investeren in de publieke sector. De regering meent dat Nederland – en ik citeer – "een sterk, welvarend en vrij land is, dat een positieve rol vervult in de wereld, waar de criminaliteit daalt en waar mensen zich veiliger voelen". Om over de kwalificaties over de economie maar te zwijgen. Ik citeer weer: "ons land staat er sterk voor. Nederland werkt. Nederlandse ondernemers zijn wereldwijd actief. In bedrijven, in het onderwijs, in de zorg en in tal van andere sectoren wordt aan innovatie gewerkt. Ons land is weer concurrerend." Einde citaat. De redenering is: in Friesland een koetje eraf, in Limburg een koetje erbij en klaar is de klus. Dat was samengevat de optimistische toon van Prinsjesdag.

Het is tegen deze achtergrond heel begrijpelijk dat lastenverlichting veel meer voor de hand ligt dan investeren in de publieke sector. Investeren in de kwaliteit van de publieke sector, waar het lerarentekort en voortijdige uitval in het onderwijs de ontwikkeling van grote groepen jongeren bedreigen, waar de onderwijsinspectie te klein is om zelfs ook maar jaarlijks op scholen te gaan kijken, waar sociale uitkeringen – of de uitsluiting daarvan – steeds grotere armoede veroorzaken, waar onvoldoende middelen aanwezig zijn om te investeren in duurzame energie of natuurbescherming, waar de reductie van de CO₂-uitstoot achterblijft bij hetgeen noodzakelijk en mogelijk is. Een publieke sector waarvan volgens de cijfers van VWS zelf 80% van de verpleegtehuizen onder de maat presteert door het jarenlange schrappen van de overheid. Over deze noden lezen wij te weinig in de troonrede. Dat zou ook niet kunnen. Als het kabinet zou menen dat er serieuze problemen bestaan in de publieke sector, dan zou het immers tot de slotsom moeten komen dat het die problemen moet oplossen en dat er geïnvesteerd moet worden. Investeren in de publieke sector is iets anders dan de nettowinst van ondernemers laten groeien.

Ook het gericht investeren in het ondernemingsklimaat, het vestigingsklimaat, de maatschappelijke infrastructuur in Nederland lijkt geen prioriteit te hebben. De verbetering van stageplaatsen, het versterken van het beroepsonderwijs en de permanente educatie en de studiefaciliteiten krijgen geen prioriteit. Ondernemend Nederland is echter zeer gebaat bij een goede en schone infrastructuur en een goed scholingsniveau. Dat zijn allemaal zaken die met dit pakket ondergeschikt worden gemaakt aan het werken aan de winst. Alleen aan nettowinst, blijkbaar. In de visie van GroenLinks is dit het paard achter de wagen spannen. Immers, naarmate de milieuproblematiek toeneemt en de kwaliteit van onderwijs en wetenschap verder achterblijft, lopen ondernemingen op de langere termijn tegen veel hardere beperkingen en grenzen aan, is de schade groot en de aard van de corrigerende maatregelen later ingrijpender dan ooit.

Niettemin is ons onder de enthousiaste titel Werken aan winst een uitgebreid pakket van maatregelen

gepresenteerd door deze minister. Dit is een van de pakketten die, voorbereid door het vorige kabinet-Balkenende II, de missionaire status van Balkenende III nodig maakte. En dan liefst met afronding vóór de verkiezingen van 22 november; het gaat immers om het uitdelen van het zoet. Werken aan winst werd op deze manier Werken aan verkiezingswinst.

Wij horen het deze minister en de minister-president nog duidelijk zeggen: eerst het zuur en dan het zoet. In de memorie van antwoord geeft de minister aan, welk aandeel ondernemingen – dat is dan ineens heel algemeen, in tegenstelling tot alle andere berekeningen kan de regering geen onderscheid meer maken tussen ib- en Vpb-ondernemers, midden- en kleinbedrijf of grootbedrijf – in het recente verleden hebben bijgedragen aan het zuur. Dat staat in geen verhouding tot hetgeen burgers, met name uitkeringsgerechtigden, hebben ingeleverd voor het zuur. Het is naar onze mening dan ook eigenlijk andermans zuur dat hier wordt uitgedeeld als het zoet voor ondernemingen, met name de grotere ondernemingen en financieringsmaatschappijen. Waar de regering jarenlang heeft geroepen dat eerst het zuur en dan het zoet komt, blijkt nu de verdeling van de zure lasten en de zoete vruchten verschillend te liggen. Dat is dan ook wat anders dan de kreet "eerst het zuur en dan het zoet" doet vermoeden.

Volgens het kabinet gaat in het komende jaar iedereen erop vooruit, maar de optelling van de daadwerkelijke baten en lasten van de regeringen-Balkenende II en III leidt tot de vaststelling dat de onderkant van de samenleving in koopkracht en in voorzieningsniveau heeft ingeleverd voor, zo blijkt nu, ondernemers in met name het grootbedrijf. Kortom, deze keuze is niet ónze keuze en deze belastingverlaging is niet ónze verlaging.

Een onderwerp dat in deze behandeling past, is de normering van dit soort voorstellen. Ik wil daar graag wat dieper op ingaan. Deze voorstellen betreffen een budgettaire inspanning van per saldo ongeveer 730 mln., zo'n 450 mln. in de Vpb en een kleine 300 mln. in de inkomstenbelasting (ib) en dividendbelasting (db). Ik vraag mij af hoeveel ministers in de afgelopen jaren een dergelijk royaal gebaar naar hun eigen veld hebben kunnen maken. Ik denk dat het er niet veel zijn. Daar zou een minister van Financiën zich fors tegen hebben verzet, hetgeen uit een oogpunt van budgetbeheersing terecht kan zijn. Juist in de sfeer van de belastingverlaging ligt de budgetbeheersing echter heel anders. Dat vloeit voort uit de eenzijdigheid van de regels budgetdiscipline: belastingtegenvallers worden uiteindelijk vertaald in ombuigingen op de uitgaven en belastingmeevallers leiden niet tot ruimte in de uitgaven, maar tot, zo blijkt onder meer uit dit voorstel, tot de beleidsvrijheid van de minister van Financiën.

In tegenstelling tot de belastingen heerst er aan de uitgavenzijde van het Rijk de zogeheten budgettaire tucht. Oud-minister Ruding heeft ooit verklaard: er is geen tucht zonder ontucht. Hij bedoelde dat uiteraard in budgettaire zin. Inderdaad is het belastingmiddel een instrument waarbij de reguliere tucht van budgetdiscipline ontbreekt. Als zich recent een collega bij deze minister van Financiën had gemeld met een plan dat ongeveer 0,75 mld. zou kosten, gedekt wordt door verdieneffecten en theoretische modellen en bovendien risico's heeft, zou deze minister van Financiën dat voorstel met kracht van tafel hebben geveegd. Immers, de regels budgetdiscipline vergen beleidsmatige

Minderman

compensatie bij iedere intensivering en deze compensatie moet van een grote degelijkheid zijn, zoals dat heet.

De dekking van het onderhavige voorstel ontbreekt echter. Als gevolg van de Zalmnorm kan er ook geen andere dekking zijn dan de onzekere fiscale opbrengsten in de komende jaren. De vraag is dus of de minister nu toekomstige belastingtegenvallers creëert, zodat de aanval op het uitgavniveau weer kan worden ingezet. Welke omvang hebben die bedragen dan precies? Wat is de budgettaire impact van al deze bedragen? Daarvan is weliswaar een berekening gemaakt, maar in het verleden zijn grotere belastingmaatregelen nog wel eens veel duurder uitgevallen, ook al ontbreken daarvan de officiële cijfers. Ik kom daar nog op terug.

Het kan niet zo zijn dat de minister de jaarlijks terugkerende incidentele belastingmeevallers uit de voorlopige rekening hiervoor inzet. Of toch wel? Recent is er weer zo'n meevaller opgedoken. De rekenmeesters van Financiën konden blijkbaar bij de Miljoenennota in september niet zien aankomen dat er eind oktober een meevaller aan zat te komen van 1,7 mld. Geheel in lijn met de traditie verklaart de minister dat deze meevaller natuurlijk incidenteel van karakter is en nooit gebruikt kan worden ter compensatie van structurele uitgaven. Opvallend is, dat hij deze mededeling al doet bij de Najaarsnota in plaats van bij de voorlopige rekening. Dit wekt dan ook de indruk dat hierbij de verkiezingsdatum van belang is. Anticipeert de minister op dit soort meevallers bij de dekking van zijn voorstellen?

Naast de budgettaire risico's zijn er ook beleidsmatige risico's: Brussel zou wel eens niet kunnen instemmen met de optionele groepsrentebox in de Vpb. Dit zou namelijk kunnen worden gekwalificeerd als ongeoorloofde staatssteun. Het risico wordt ook gevormd doordat er nieuwe politieke grenzen gezocht worden. Nederland gaat weer een stapje verder in het ontwikkelen van een belastingparadijs, zodat de enorme toename van brievenbusmaatschappijen in de afgelopen jaren zich verder heeft ontwikkeld. Nederland trekt daarmee belastingopbrengsten weg uit collega-EU-landen en van vele landen – arm en rijk – daarbuiten, landen waar de overheid wél moet investeren om de infrastructuur op peil te houden voor ondernemers en burgers, maar waar de winsten via constructies als de onderhavige verdwijnen naar Nederland. Zijn er eigenlijk al reacties van medelidstaten van de EU over deze voorstellen ontvangen en verwacht de minister problemen in Brussel of in het verkeer met andere landen over deze toename in de BFI's? Hoe verhoudt zich de groepsrentebox met de overeengekomen "code of conduct" waarmee juist wordt beoogd, potentieel schadelijke belastingheffing te voorkomen? Is er eigenlijk wel kritiek van EU-landen voorstelbaar waardoor deze minister dit specifieke voorstel zou intrekken? Waar stelt de minister de politieke of ethische grenzen aan het faciliteren van dergelijke constructies? Wat vindt hij van mogelijke schade in de zin van imagoschade van ons land?

Deze voorstellen vormen grote problemen in budgettaire én beleidsmatige zin. Met de versterking van de budgetdiscipline heeft deze minister in Nederland en daarbuiten veel lof geoogst. Met de nieuwe Comptabiliteitswet 2001 heeft hij een meer beleidsmatige begrotingssystematiek verankerd – gericht op verantwoording – en met de naar hem genoemde begrotingsnormering heeft hij rust gebracht in het begrotingsproces, niet in de laatste plaats door te blijven hameren

op het uitgangspunt van voorzichtig ramen. Dat is allemaal goed en aardig, maar de crux is nog steeds dat bijna alle inkomsten van het Rijk – de belastinginkomsten, de helft van de begroting – buiten de budgettaire normering vallen en dat daar nu in verkiezingstijd gretig gebruik van wordt gemaakt. Meent de minister niet dat in gevallen waarin belastingheffing als beleidsinstrument wordt gehanteerd, een goede normering noodzakelijk is? Heeft de budgettaire vertaling van het belastinginstrumentarium dan geen behoefte aan enige tucht? Risicovolle ramingen zonder dekking sluiten toch niet aan op het uitgangspunt van voorzichtig ramen? Wil de minister eigenlijk dat alle collega's zich wel onderwerpen aan de budgettaire tucht, maar dat hij dat zelf niet hoeft te doen?

De Kamer moet zich buigen over de vraag of, vanuit het oogpunt van kwaliteit van wetgeving en zuiverheid van besluitvorming, zij zich kan veroorloven om in te stemmen met deze plannen. Kan de Kamer instemmen met de financiële risico's die hierin zijn vervat? Kan de Kamer instemmen met de facilitering aan brievenbusmaatschappijen waardoor elders belastinginkomsten worden weggekaapt? Kan de Kamer instemmen met het voorstel waardoor vrijwel iedere normale budgettaire norm wordt doorbroken? Technisch zal het allemaal wel kunnen, want de wetgeving staat de minister in dezen niet in de weg. Hier worden wellicht geen regels, maar wel normen overschreden.

Het tweede punt ten aanzien van het proces is de betrekkelijk bescheiden evaluatie van de wetgeving. In vrijwel alle wetgeving, of er nu materiele normen in worden genoemd of niet, of het gaat om abstracte doelstellingen of niet: de evaluatiebepaling staat ferm overeind. Het is blijkbaar regel dat fiscale wetgeving daarvan wordt uitgezonderd, al is de Wet inkomstenbelasting 2001 wel geëvalueerd. Ik heb daarop een reactie van collega Essers gelezen. Die was daar nogal zuinig over, moet ik zeggen. De vraag is natuurlijk waarom niet de gehele wet wordt geëvalueerd. De minister zet in de memorie van antwoord uiteen dat fiscale maatregelen zich zo moeilijk laten evalueren. Immers, in een veelheid van gedragingen en omstandigheden is het moeilijk om achteraf nog een toerekening van de economische en budgettaire effecten te maken waarover iets zinnigs kan worden gezegd. Dat kan het argument niet zijn; menig wetgeving speelt zich af op terreinen waar van alles aan de hand is, maar gaandeweg boeken wij ook in de evaluatietechnieken en rapportages kwalitatief vooruitgang. Veelal ontbreekt het zelfs aan de precieze berekening ex ante, maar die heeft de minister hier keurig gepresenteerd. Een prachtige kapstok! Hij geeft per maatregel, per jaar en gespecificeerd naar mkb en grootbedrijf, de effecten aan. Dat moet toch houvast bieden voor een evaluatie, zou je zeggen. Termen als culturele diversiteit, onderwijskwaliteit en gevoelens van veiligheid zijn ook lastig te meten, maar ook daarvoor geldt de evaluatieverplichting.

Het zou de minister sieren als hij een evaluatie van deze fiscale wetgeving toezegde. Het zou hem nog meer sieren als hij dat deed met heldere criteria waaraan hij het succes van de maatregelen afmeet. En ik loop helemaal met deze minister weg – op dit ene punt dan uiteraard – als hij dat zou willen opdragen aan een onafhankelijke commissie. Laten wij die beleidscyclus ook eens werkelijk rondmaken op fiscaal terrein!

Minderman

Ik heb eerder de minister gevraagd om bijzondere aandacht te schenken aan de positie van eenmans-bedrijven, de kleinere dga's, de zzp'ers en de freelancers. Met alle kennis op zijn ministerie en de nauwkeurigheid van de berekeningen die wij hebben gezien, bleek dat een te moeilijke opgave, althans in het tempo van de beantwoording van de vragen, althans vóór de verkiezingen. Dat is jammer. Naast het onderscheid tussen mkb en grootbedrijf ziet de regering geen nuances in ondernemingsland. De steeds groter wordende groep van eenpitters wordt massaal door deze maatregelen geraakt, maar wij weten niet hoeveel hun dat kost of hoeveel hun dat oplevert. Ik zou meer inzicht willen hebben hoe de karakteristieken van deze groep – het is per slot van rekening veelal ook de eerste stap tot het ondernemerschap – zich verhouden met deze fiscale regelgeving. Ik noem de combinatie van verlenging van de afschrijvingsperiode, de wijziging in de afschrijving van onroerend goed, de kwestie van de zogenaamde bodemwaarde in combinatie met de WOZ en de mogelijke compensatie in de tariefensfeer. Het is nog maar de vraag in hoeverre eenmansbedrijven in inkomstenbelasting of vennootschapsbelasting hiermee daadwerkelijk wat opschieten.

Ik maak mij ook zorgen over de grote groep van kleine zelfstandigen die soms – tijdelijk – een marginaal bestaan leiden rond het minimumniveau en die liever in de onderneming blijven werken dan de boel erbij neer te gooien en naar de bijstand te gaan. Kan de minister inzicht geven hoe voor die groep van mensen, waar de fiscus een doorslaggevende rol speelt, deze maatregelen uitwerken, zeker als zij ook nog onroerend goed in het bedrijf hebben? Acht de minister het voorstelbaar dat er ondernemers zijn die meer lastenverzwaringen ondergaan door dit pakket, bijvoorbeeld door de bodemwaardemaatregel, dan lastenverlichting? Deelt de minister dan het oordeel dat hij hun hier wellicht het laatste duwtje geeft uit het ondernemerschap?

Voorzitter, ik rond af. Zo de kiezer het wil, is dit het laatste missionaire optreden van deze minister in de Staten-Generaal. Hij past in de traditie van drie sterke ministers van Financiën op een rij: Ruding, Kok en Zalm. Het financiële management bij het Rijk is in deze periode sterk gegroeid, maar is de laatste jaren doorgeslagen naar een schier onaantastbare positie van de minister van Financiën, waardoor hij voorstellen als de onderhavige zonder dekking, zonder evaluatie en wat ons betreft in wezen zonder grond kan presenteren. Feitelijk is het zoete fiscale uitdelen verworden tot een speeltuin en ik heb dan ook begrepen dat in ieder geval één categorie ondernemers heel blij zal zijn met deze voorstellen: de exploitanten van draaimolens komen in een beter afschrijvingsregime. Het zal u niet verbazen dat ik grote ruimte bepleit voor linksdraaiende molens en dat ik de afschrijvingstermijn voor rechtsdraaiende molens zou willen vaststellen op twee dagen na heden.

De **voorzitter**: Mijnheer Minderman, ik feliciteer u van harte met uw maidenspeech, die niet alleen is doorspekt met kritische kanttekeningen maar ook met humor. Ik kan in alle objectiviteit zeggen dat u er geen gras over hebt laten groeien. U bent nog maar nauwelijks één maand lid van deze Kamer en u houdt al uw maidenspeech. Ik weet niet zeker of dat een record is, maar vaststaat dat het buitengewoon snel is. Daarbij komt nog dat dit niet het eerste het beste wetsvoorstel is, maar een wetsvoorstel

dat de nodige deskundigheid vereist vooraleer een debat met de regering in deze Kamer kan worden aangegaan. Van die deskundigheid getuigt uw loopbaan tot nu toe ook. U hebt jarenlange ervaring en kennis op het onderhavige terrein.

Van huis uit bent u jurist. U hebt staats- en bestuursrecht gestudeerd in Utrecht, waar u begin 2000 bent gepromoveerd op het proefschrift "Tweede Kamer en rijksfinanciën". Uw loopbaan is in 1986 begonnen bij het ministerie van Financiën. Een jaar bent u even advocaat en procureur geweest. Daarna hebt u ruim tien jaar gewerkt bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de laatste twee jaar – tot begin 2000 – als hoofd van de financiële expertisepool. Sinds 1998 bent u hoofddocent bestuur en recht bij de postdoctorale controllersopleiding aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Tevens bent u als docent verbonden aan het Centre for Government Studies aan de Universiteit Leiden. Naast deze werkzaamheden bent u lid van de stuurgroep De Linker Wang van uw partij, adviseur van de Conference of European Churches en lid van de Raad Oecumene en Samenwerking Remonstranten.

Mijnheer Minderman, u bent weliswaar al ruim tien jaar lid van GroenLinks, maar u heeft nog niet eerder een vertegenwoordigende functie voor uw partij vervuld. Dat is met het lidmaatschap van deze Kamer veranderd. Ik vermoed dat er nog iets zal veranderen. U heeft zich met uw proefschrift geconcentreerd op een deel van ons parlement. Dat was niet de eerste keer. Zo heeft u in 1998 in Trouw gepleit voor een versterking van de Tweede Kamer. In dat kader heeft u aandacht gevraagd voor onder andere een betere selectie van parlementariërs. Met betrekking tot het laatste stelde u: "Specialisatie is zowel een gesel als een deugd. Te gespecialiseerde Kamerleden kunnen leiden tot haarkloverij en het verlies van de hoofdlijnen. Anderzijds is specialisatie noodzakelijk voor de ingewikkelde zaken waarover het parlement besluiten neemt. Kennis van zaken is nodig in combinatie met de genoemde vaardigheid om het begrijpelijk te houden."

Mijnheer Minderman, u bent nu zelf een geselecteerde parlementariër. Ik heb u niet alleen geluk mogen wensen met uw maidenspeech, ik mag u ook veel geluk wensen met 74 nieuwe collega's in deze Kamer, die u graag aan de zojuist geciteerde wijsheid willen houden. Ik wens u veel succes met uw werkzaamheden in deze Kamer!

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

□

De heer **Biermans** (VVD): Voorzitter. De leden van de fractie van de VVD feliciteren collega Minderman met het uitspreken van zijn maidenspeech. Hij zal het ongetwijfeld bijzonder jammer vinden dat juist dit jaar geen algemene financiële beschouwingen worden gehouden. Daar zou zijn college Openbare Financiën uitstekend in hebben gepast. Het college werpt wel een heel andere kijk op het wetsvoorstel. Het is blijkbaar zijn idee dat dit wetsvoorstel het paard achter de wagen spant. Het is dan helemaal zonde als je over zo'n wetsvoorstel je maidenspeech moet houden. Ik zal echter duidelijk proberen te maken dat het paard met dit wetsvoorstel echt vóór de wagen wordt gespannen. Dat is over het algemeen ook veel handiger.